

۱۴۵ ۵۸۰۰

علوم جنایی تطبیقی

در پرتو همکاری های بین المللی

نکوه اشتنامه دکتر سیلویا تلنباخ

به کوشش:

دکتر حسین غارمی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی

Photographer: Roger Köppe

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده حقوق و علوم سیاسی

نشر میزان

سرشناسه : غلامی، حسین، ۱۳۴۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : علوم جنایی تطبیقی در پرتو همکاری‌های بین‌المللی:
 مجموعه مقالات نکوداشت دکتر سیلویا تلنباخ / گردآورنده حسین غلامی;
 ویراستاران حسین جوادی، نبی‌اله غلامی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۵
 مشخصات ظاهری : ۶۳۲ ص.
 شابک : 978-964-511-821-9
 وضعیت فهرست‌نویسی : فنی
 عنوان دیگر : مجموعه مقالات نکوداشت دکتر سیلویا تلنباخ
 موضوع : جرم‌شناسی -- ایران Iran -- Criminology
 موضوع : جرم‌شناسی -- روش‌های تطبیقی
 موضوع : جرم‌شناسی Criminology
 موضوع : حقوق تطبیقی Comparative law
 شناسه افزوده : جوادی، حسین، ویراستار
 شناسه افزوده : غلامی، نبی‌اله، ۱۳۶۵ - ویراستار
 شناسه افزوده : تلنباخ، سیلویا Silvia Tellenbach
 رده‌بندی کنگره : ۸۶۷ غ/ ۳۸۰۰ KMH
 رده‌بندی دیویی : ۳۴۲.۰۶
 شماره کتابشناسی : ۴۸۵۰۱۴

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، جی، فای، الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۰۲۲

نشر میزان

علوم جنایی تطبیقی در پرتو همکاری‌های بین‌المللی

مجموعه مقالات نکوداشت دکتر سیلویا تلنباخ

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵

قیمت: ۳۹۰۰۰ تومان

شماره: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۸۲۱-۹

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۳۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سیمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۳۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

- ۹ دیباچه
 حسین غلامی
 ۱۵ معرفی دکتر سیلویا تللیاخ
 معرفتی

بخش نخست: حقوق جزای عمومی

- ۲۰ شروع به جرم: گفتمان سیاست جنایی
 محمد علی اخوت
 ۳۴ اصل قانونمندی حقوق جنایی با رهیافتی به تحولات اخیر آن در حقوق ایران
 مهرداد رایجیان اصلی
 ۵۷ بازاندیشی مفهوم جنون و اختلالات روانی و تأثیر آن‌ها بر مسئولیت کیفری
 فضل الله روحی - زهرا داستان
 ۷۸ ضوابط و چالش‌های تعیین کیفر برای معاون جرم
 حسن مرادی
 ۱۱۳ دگرگونی قاعده شروع به جرم در حقوق کیفری ایران
 عباس منصورآبادی
 مطالعه تطبیقی برابری بلوغ کیفری دختران و پسران در اسناد بین‌المللی حقوق کودک و
 ۱۳۵ ایران
 حسنعلی مؤذن زادگان

بخش دوم: حقوق جزای اختصاصی

- قانون جدید محافظت از کودکان و تأثیر اجرای آن در آمار کمک به کودکان و نوجوانان
در جمهوری فدرال آلمان..... ۱۵۲
- مژگان امراللهی بیوکی
- شرایط تحقق و مجازات جرم دستکاری بازار در حقوق کیفری ایران..... ۱۷۱
- مجتبی جعفری
- حمایت کیفری از رویان در نظام حقوقی آلمان و ایران..... ۱۹۰
- محمدرضا رهبرپور

بخش سوم: جرم‌شناسی

- رویکرد جرم‌شناختی به سرقه شونت‌آمیز..... ۲۱۲
- شهرام ابراهیمی
- بررسی نقش چند متغیر در جرائم اربکاپ، بیماران روانی..... ۲۳۴
- تهمورث بشیریه، فرید فدایی
- نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در درمان اعتیاد در ایران: تأکید بر عملکرد جمعیت احیای
انسانی (کنگره ۶۰)..... ۲۵۹
- بتول پاکزاد
- تنظیم به عنوان سازوکار پیشگیری از جرم‌های بانکی..... ۲۸۶
- امین جعفری
- جرم‌شناسی جرایم دولتی: از غفلت جرم‌شناسی تا جرم‌شناسی آینده‌نگر..... ۳۰۴
- مجید قورچی‌بیگی

بخش چهارم: کیفرشناسی

- بررسی تناسب جرم و مجازات (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه اصفهان)..... ۳۲۶
- سید منصور میرسعیدی، حسین جوادی حسین آبادی

فهرست مطالب □ ۷

کیفرگرایی: مفهوم و گونه‌های آن.....	۳۵۸
حسین غلامی	
باورداشت دینی و ایدئولوژی سزاگرا (با محوریت ابلیس باوری در ایالات متحده آمریکا)	
.....	۳۸۳
توماس گوتمان - سید بهمن خدادادی	

بخش پنجم: آیین دادرسی کیفری

بی اعتباری ادله اجتهاد در نظریه قضاوت.....	۴۱۶
حسین آقایی جنت مکان	
آسیب پذیری شهود و حمایت از آنان.....	۴۳۱
اعظم مهدوی پور	
جایگاه کانون وکلای دادگستری و برابر حامی حقوقی و قانون آیین دادرسی کیفری	
ایران.....	۴۵۸
علی حسین نجفی ابرنآبادی	

بخش ششم: حقوق کیفری بین المللی

صلاحیت دیوان کیفری بین المللی بر دول غیرعضو.....	۴۸۰
فریده جعفری	
محدوده‌ها و جلوه‌های همکاری با دیوان کیفری بین المللی با نگاهی به موقعیت ج.ا.	
ایران.....	۴۹۶
بهزاد رضوی فرد	

بخش هفتم: فلسفه حقوق کیفری

اصول تحول نظام عدالت کیفری در الگوی حق محوری.....	۵۳۲
حسن رضایی	

حکمت قانونگذار و خطا در قانونگذاری کیفری؛ از فره‌مندی تا پاسخگویی ۵۵۷

حسن عالی پور

ستیزه‌گری حقوقی و اجتماعی - نقدی بر قانون حمایت از آمران به معروف و ناهیان از

منکر و طرح صیانت از عفاف و حجاب ۵۸۵

فیروز محمودی جانکی

درآمدی بر روش‌شناسی در حقوق کیفری ۶۱۲

غلامحسن کوشکی

دیباچه

همکاری های بین المللی و فراملی در تمام ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی یک از ضرورت های زندگی جهانی شده ی انسان امروزی است. در نتیجه ی چنین همکاری و تعادلی است، که از دیرباز دانش بشری مرزهای سیاسی و جغرافیایی را درنور دیده است. در قلمرو همکاری های علمی و دانشگاهی نه تنها چنین تعاملی گریز ناپذیر است بلکه برعکس، بر اساس چنین ضرورتی بنیاد نهاده شده اند. موسسه ی ماکس پلانک برای تحقیق کفشی خارجی و بین المللی به عنوان یکی از هشتاد و دو موسسه ی جامعه ی ماکس پلانک با هدف تبادل علمی و دانشگاهی جامعه ی آلمان با سایر نقاط جهان بنیاد گذاشته شد. از سال ۱۹۶۶ (زمان تاسیس رسمی موسسه و الحاق آن به جامعه ماکس پلانک) تاکنون بیش از ۸۰ پژوهشگر ایرانی بالاتر از ۲۰۰ مرتبه در موسسه مذکور حضور یافته، به عنوان استاد، دانشجو یا پژوهشگر آزاد به پژوهش و نگارش آثار دانشگاهی خویش پرداخته اند. میزبانی و میزبانی ها و میزبانی ها از پژوهشگران ایرانی زمینه ساز آشنایی متقابل طرفین از توانمندی ها و علائق دو جانبه گردیده، از این جهت، نقش و تاثیر برخی استادان و پژوهشگران به کسوت حقوق کیفری و جرم شناسی از ایران و نیز معرفی موسسه به سایر پژوهشگران ایرانی انکار ناپذیر است. از سوی دیگر آشنایی ارکان موسسه با توانمندی ها و ظرفیت های نظام حقوقی ایران و جامعه پژوهشگران ایرانی در عرصه علوم جنایی موجبات گفتگوی متقابل علمی و کشف زبان مشترک برای همکاری های پژوهشی و دانشگاهی را فراهم نمود. در این میان نقش و تاثیر سرکار خانم دکتر سیلویا تلنباخ که از سال ۱۹۸۴ مدیریت بخش حقوق کشورهای مسلمان (ترکیه، ایران و کشورهای عربی) را عهده دار بوده است شایان تقدیر و تشکر است. ایشان که ضمن آشنایی با زبان فارسی به نگارش رساله ی دکترای حقوق در خصوص قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و نظام

عدالت کیفری آن پرداخته است، نه تنها میزبان عمده ی پژوهش گران ایرانی در موسسه ماکس پلانک بوده، بلکه به دفعات میهمان نهادهای علمی و دانشگاهی کشور نیز بوده است. بسیاری از پژوهش گران ایرانی میهمان موسسه مذکور در حالی که با دغدغه ی عدم آشنایی با جامعه ی آلمان و فقدان تسلط کافی به زبان و فرهنگ آلمانی رو به رو بوده اند، در موسسه ماکس پلانک برای حقوق کیفری خارجی و بین المللی فرایبورگ با چهره ی گشاده و رفتار شرقی زنی فرهیخته، مهربان و مسئول مواجه می شدند که نه تنها به رفع نگرانی های میهمانان نا آشنا و عمدتاً جوان خود می پرداخت، بلکه نقش اساسی در تسهیل آشنایی آنان با ساختار پژوهشی موسسه، چگونگی تعامل با جامعه ی میزبان و مساعدت بی شائبه در اقامت و حضور علمی و دانشگاهی آنان در آنجا ایفا می نمود. آشنایی توأم با احترام ایشان نسبت به فرهنگ و حقوق ایران زمینه ساز تسهیل ارتباط متقابل می گردید. به هر آنکه تواضع و فروتنی علمی و دانشگاهی سرکار خانم تلنباخ موجبات شکل گیری تیمی متنوع علمی و دانشگاهی را نیز فراهم می نمود. این تجربه چنان ارجمند و گران سبب است که باید خاطر نشان نمود بسیاری از استادان و نویسندگان امروز عرصه ی علوم جنایی در ایران، نخستین ارتباط علمی خویش با دنیای خارج از کشور را در آن موسسه و به یربانی ایشان برقرار نموده و در همان جا اولین سخنرانی های علمی به زبان خارجی را انجام داده و نخستین مقالات پژوهشی به زبانی غیر از فارسی را منتشر نموده اند.

تشویق و تاکید سرکار خانم دکتر تلنباخ همراه با مساعدت و پشتیبانی بی شائبه ی علمی - فرهنگی نقش موثری در جرات و علاقمندی پژوهش گران ایرانی جهت تعامل با پژوهش گران جامعه ی میزبان و سایر کشورها داشته، موجبات اعتماد به نفس علمی و دانشگاهی آنان را فراهم نموده است. ایشان ضمن میزبانی سخاوتمندانه و مهربانانه از پژوهش گران ایرانی، با درک عمیق از ضرورت بازگشت میهمانان ایرانی خود به کشور خویش، همواره مشوق مراجعت آنان به سرزمین مادری و ایفای رسالت و نقش علمی خود در آن سامان بوده اند. بدین ترتیب در عین حال که از تاریخ دعوت از پژوهش گر ایرانی تا استقبال از او و جایابی در موسسه همراه و پشتیبان وی بوده است، با دغدغه ای وصف ناپذیر بازگشت او به کشور و سرزمین مادری خود را نیز پیگیری

می‌نمود، تا مبادا پژوهش‌گر جوان از رسالت انتقال دانش و ارائه‌ی خدمت به سرزمین خود غافل گردد. بر این اساس می‌توان گفت ایشان به همان اندازه که استقبال کننده‌ای مهربان در زمان ورود و پشتیبانی فعال و مسئول در زمان استقرار پژوهش‌گر ایرانی بود، به همان اندازه بر بازگشت مفید و موثر او به کشور خود نیز تاکید داشت. میزبانی محترمانه همراه با پشتیبانی موثر موسسه‌ی ماکس پلانک فرایبورگ از پژوهش‌گران ایرانی علوم جنایی، نه تنها موجب بهره‌مندی فردی پژوهش‌گران مذکور از کتابخانه‌ی غنی آن موسسه و آشنایی با زبان، فرهنگ و تمدن جامعه میزبان شد، بلکه زمینه‌ساز ایجاد همکاری‌های بین‌نهادی- دانشگاهی نیز گردید. در نتیجه حداقل از دو دهه‌ی پیش، رابطه‌ی دانشگاهی میان موسسه مذکور با دانشگاه‌های مختلف کشور از جمله دانشگاه تهران و دانشگاه شهید بهشتی در قالب برگزاری سخنرانی‌ها، سمینارها و... شکل گرفت.

جای خوشبختی است که دانشگاه علامه طباطبائی با پیشگامی گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی در ضمن درک ضرورت چنین تعاملی از سال ۱۳۹۴ به انعقاد تفاهم‌نامه همکاری با آن موسسه پرداخته و در همین راستا از آن سال تاکنون علاوه بر میزبانی علمی از روسای بخش‌های جزایی و جرم‌شناسی موسسه- ی مذکور و نیز سرکار خانم دکتر تلنباخ به برگزاری مائرسه‌ی تابستانی در دانشکده حقوق و علوم سیاسی، اعزام پژوهش‌گر، دانشجوی و استاد و اقامت نموده است. در عین حال نظر به بازنشستگی سرکار خانم دکتر تلنباخ از سال ۲۰۱۴ - به سنت دیرینه‌ی ایرانی و به پاس ۳۰ سال ارائه‌ی خدمات علمی و دانشگاهی ایشان به نظام حقوقی ایران و اسلام، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی شایسته‌ی آن دید که از برخی پژوهش‌گران ایرانی که سابقه‌ی حضور در موسسه‌ی محل خدمت ایشان را داشته‌اند دعوت نماید نسبت به نگارش مقاله و تنظیم و تدوین اثری برای نکوداشت وی همت گمارند.

به همین منظور ضمن طرح این ایده از طرف نویسنده‌ی این مکتوب با سرکار خانم دکتر تلنباخ در موسسه ماکس پلانک و اخذ موافقت و رضایت ایشان در تابستان ۱۳۹۴، از همراه آن سال تحت نظارت گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دعوت از

نویسندگان این مجموعه آغاز گردید. خوشبختانه با استقبال همکاران و دوستان پژوهش‌گری که برای این منظور تعیین و دعوت شده بودند نگارش مقالات حسب پیشنهاد و انتخاب خود نویسندگان آغاز و به انجام رسید. در این راستا ضمن تشکیل کمیته‌ی پیگیری این اثر در گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی و ارتباط مستمر با نویسندگان محترم مقالات، مراتب علاقمندی و استقبال نویسندگان به اطلاع سرکار خانم دکتر تلنباخ نیز رسید. اکنون جای بسی خوشوقتی است که مجموعه مقالات حاضر به پاس نقش موثر سرکار خانم دکتر تلنباخ در ایجاد و تسهیل رابطه‌ی دانشگاهی، علمی و پژوهشی میان پژوهش‌گران علوم جنایی در ایران و موسسه ماکس پلانک برای حقوق کیفری خارجی و بین‌المللی (فرایبورگ)، تحت عنوان "علوم جنایی تطبیقی در پرتو همکاری‌های بین‌المللی" به زیور چاپ آراسته می‌شود. همچنین موجب مباهات است که در مقام تالیف مقالات این اثر، تمام اعضای هیئت علمی گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده‌ی حقوق دانشگاه علامه طباطبائی، استادان نامدار و پیشکسوت علوم جنایی به ویژه استاد ارجمند جناب آقای دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی، استادان گرامی و نویسندگان ارجمند در دانشگاه‌های مختلف کشور، دعوت گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی را اجابت نموده و از میزبانی آن برای رونمایی این اثر در تاریخ ۲۳ آذرماه ۱۳۹۵ اسامی برده‌اند.

مجموعه مقالات منتشر شده در این اثر، مشتمل بر ۲۱ مقاله تالیفی است که در گروه‌های حقوق جزای عمومی، حقوق جزای اختصاصی، جرم‌شناسی، کیفرشناسی، آیین دادرسی کیفری، حقوق کیفری بین‌المللی و فلسفه حقوق کیفری تقسیم شده‌اند. در این مجموعه با رویکردی عمدتاً تطبیقی، تحولات نظام عدالت کیفری در ایران و نیز برخی مباحث و موضوعات جاری عدالت کیفری در قلمرو بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته است. نویسندگان محترم ضمن تبیین موضوعات مورد بحث در هر مقاله، حسب ضرورت به نظام حقوقی و کیفیت اجرای عدالت کیفری در سایر کشورها نیز اشاره نموده، نتایج پژوهش خود را در قالب برخی راهکارها و پیشنهادها ارائه کرده‌اند. نویسندگان این مجموعه مقالات از دانشگاه‌های مختلف برگزیده شده و جای خوشوقتی است که با توجه به گستره‌ی دانشگاهی نویسندگان ارجمند، این اثر به نوعی

بیانگر سپاس استادان و نویسندگان عرصه‌ی علوم جنایی از خدمات سرکار خانم دکتر تلباخ می‌باشد.

در اینجا ضمن سپاس مجدد از نویسندگان محترم مقالات، به فرآیند اجرای آن به طور خلاصه اشاره می‌گردد:

- طرح ایده‌ی نگارش این اثر با سرکار خانم دکتر تلباخ در تابستان ۱۳۹۴ و اخذ موافقت ایشان.

- بررسی این موضوع با مدیریت محترم گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی جناب آقای دکتر مودت زادگان و معاونت محترم پژوهشی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی، آقاي دکتر رضوی فرد.

- تنظیم و طرح آن بر بخش استادان پیشکسوت از جمله استادان ارجمند جناب آقای دکتر محمد آشوری، جناب آقای دکتر علی حسین نجفی ابرندآبادی.

- تهیه‌ی لیست اسامی استادان، پژوهشگران برای نگارش مقالات. استادان و پژوهشگران محترم عمدتاً از میان کسانی دعوت شده‌اند که سابقه‌ی حضور در موسسه ماکس پلانک و آشنایی با سرکار خانم دکتر تلباخ را داشته‌اند.

- اعلام اسامی نهایی نویسندگان مقالات به سرکار خانم دکتر تلباخ در بهمن ۱۳۹۴ - پیگیری مستمر دریافت مقالات توسط نویسنده‌ی این مجله و نیز جناب آقای مهران پرسته دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی.

- دریافت مقالات این مجموعه به تناوب از تابستان ۱۳۹۵، با عنوان، ویرایش و آماده سازی آنها توسط اینجانب و نیز آقایان حسین جوادی و نبی اله مرادی دانشجویان دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی.

اکنون که این اثر به زیور چاپ آراسته شده و در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۲۳ از آن با حضور نویسندگان محترم مقالات و سرکار خانم دکتر تلباخ در سمینار نکوداشت ایشان رونمایی می‌شود، لازم است به این نکته نیز اشاره شود که امیدواریم در آینده نزدیک با جلب همکاری استادان و نویسندگان همین مجموعه و سایر استادان و نویسندگان

ارجمند، مجموعه مقالات نکوداشت استاد پروفسور هانس یورگ آلبرشت^۱ - به پاس همکاری مستمر ایشان با دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی - گردآوری و آماده انتشار گردد. اکنون ضروری است مراتب سپاس و قدردانی خویش را به همه‌ی استادان و پژوهش‌گران ارجمند نویسنده‌ی این مجموعه، مدیران محترم دانشگاه علامه طباطبائی به ویژه ریاست محترم دانشگاه جناب آقای دکتر حسین سلیمی، مدیریت محترم روابط بین‌الملل دانشگاه سرکار خانم دکتر تیشه‌یار و همکاران ایشان، مدیریت وقت و فعلی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی آقایان تتر حمیدرضا علومی یزدی و دکتر سید منصور میرسعیدی، معاونت محترم پژوهش دانشکده‌ی حقوق و علوم سیاسی جناب آقای دکتر بهزاد رضوی فرد و مدیریت محترم گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی جناب آقای دکتر حسینی مودن زادگان و اعضای محترم آن^۲، و دانشجویان ارجمندی که در گردآوری، ویراستاری و آماده‌سازی و چاپ این اثر به یز در برگزاری سمینار نکوداشت سرکار خانم دکتر تلباخ و رونمایی از این اثر همکاری نموده‌اند، از جمله آقایان مهران پرسته، حسین جواد، نبی‌اله غلامی، محمد فرجی، حبیب‌الله صفائی آنگاه و خانم سحر سهیل مقدم تقدیم نموده، ادامه و استمرار چنین همکاری‌هایی را از خداوند بزرگ مسئلت نماییم. همچنین شایسته است از استاد ارجمند و مدیریت محترم^۳ و حقوقی میزان جناب آقای دکتر عباس شیری و همکاران ارجمند ایشان به خاطر اشرف ان اثر نیز سپاسگزاری شود.

حسین غلامی

آذرماه ۱۳۹۵